

DOĞAYA, TOPLUMA VE BİLİME TARİHSEL YAKLAŞIM

Madde, Diyalektik ve Toplum olarak basit veya karmaşık her fenomeni diyalektik bir sürece yerleştirerek anlamaya çalıştık. Süreçlerin öncüllerini, çelişkilerini, nitelikçe değişimlerini ve çok yönlü etkileşimlerini içeren bir tarihi olduğunu biliyoruz. *Madde, Diyalektik ve Toplum*'un bu sayısı bu yaklaşımı somutlayarak hem canlılığın hem bilimin tarihine eğiliyor.

İlk dosyamız olan *Evrimsel Fizyoloji* ile sonraki sayılarımızda da devam edecek bir temaya başlıyoruz. İçinde bulunduğumuz gericilik döneminde canlılardaki beden işlevlerinin bir *süreç olarak* doğa tarihi içinde incelenmesinde önemli sorunlar yaşanıyor. Bu durum sadece gericiliğin üniversiteleri, akademiye ele geçirmeye çalışmasından değil, pozitivistlerin tarih dışı bir fizyoloji kavrayışına sahip olmasından da kaynaklanıyor. Dosyayı incelediğiniz zaman fizyolojik süreçlerin nasıl bir hedefi olmadan paralel süreçlerle ilerlediğini, tarih içinde belli nesnelliklerde benzer özelliklerin nasıl ortaya çıktığını fark edeceksiniz.

Dosyadaki yazılara gelecek olursak: Solunum sisteminin evrimine bir bakış ile Fırat Akat milyarlarca yıl öncesinde atmosfer koşullarının değişiminden başlayarak solunumum evrimine bir giriş yapıyor. Sertaç Üstün ise *ortam sıcaklığına göre vücut sıcaklığının korunma mekanizmalarının evrimini* inceliyor. Hazal Artuvan Korkmaz "*Ağrı duyusuna evrimsel bakış*" başlıklı makalesinde toplumsal pratik açısından da önemli olan ağrı duyusunu ele alıyor. Biyolojik evrim açısından birçok tartışmaya neden olan *gözün evrimi* konusu ise Şayeste Çağıl İnal tarafından inceleniyor.

Sovyetler Birliği'nde Matematik dosyası ile uçsuz bucaksız bir konuya giriş yapıyoruz. Matematik bilimi Sovyet bilim tarihi içinde en çok gelişen alanlardan biriydi ve ne bir dosya ne de tek bir kitap ile bu konuyu etrafıca ele almak mümkün. Ama dosyamızın önemli bir başlangıç olduğunu düşünüyoruz. Engin Özkan *1700-1927 yılları arasında Rusya ve SSCB'de matematiğin genel durumu* başlıklı makalesinde Çarlık döneminden başlayarak Ekim Devrimi'nin ilk on yılındaki gelişmeleri ana hatla-

ryla gözden geçiriyor. Oğuz Şavk ise *SSCB'de topoloji (1917-1958)* konulu makalesinde Sovyetlerin ilk 40 yılında topolojinin gelişimini ele alıyor.

Tarihte Bilim ise daha önce de açtığımız ve *Madde, Diyalektik ve Toplum*'un sürekli temalarından birisi. Hasan Karabıyık önemli bir konuya el atıyor ve aydınlanmaya katkılar yapmış Newton gibi bilim insanlarının dindar veya mistik diye damgalanmasıyla hesaplaşıyor. Damla Ülker ise benzer bir aydınlanma dönemini *Dolunay Topluluğu, Joseph Priestley ve Oksijenin Keşfi* başlıklı makalesinde inceliyor.

Bu sayının dosya dışı tek makalesi Eren Korkmaz'a ait. Eren Korkmaz *Göç ve Mülteci Çalışmalarında Büyük Veri Kullanımı* başlıklı yazısında çok önemli iki güncel konuyu, göç ve büyük veri kullanımını birlikte ele alıyor.

Söyleşi bölümünde bu sayının konuğu Prof. Dr. Cihan Demirci Tansel. Zelal Özgür Durmuş tarafından yapılan söyleşide aydınlanma mücadelesine tanıklık eden önemli bir isimden canlı tarih çalışması gerçekleştiriliyor. Çözümlemeyi yapan Hakan Mutlu'ya ve çeviriyi yapan Eda Şamiloğlu'na da teşekkür ediyoruz.

Kitap tanıtımı bölümünde ise Nevzat Evrim Önal, Alper Birdal'ın Yazılama Yayınevi tarafından geçtiğimiz aylarda yayımlanan *Hegemonya Bunalımı ve Çin* kitabını tanıtıyor. Birdal'ın kitabı iktisat biliminin emekçi sınıflardan yana nasıl kullanılabileceğine dair önemli ve güncel bir ışık tutuyor. Ayrıca *günümüz emperyalizmini anlamadan günümüz bilimini ve aydınlanma mücadelesini anlamamanın da mümkün olmadığını* bir kez daha, güçlü argümanlarla hatırlatıyor.

Dergimizin yeni sayısının aydınlanma mücadelesine katkı yapması ve okuyucularımızın bunun taşıyıcısı olması dileğiyle.

Madde, Diyalektik ve Toplum Yayın Kurulu